॥तैत्तिरीय ब्राह्मणम्॥

॥अष्टमः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयब्राह्मणे प्रथमाष्टके अष्टमः प्रपाठकः॥

वर्रणस्य सुषुवाणस्यं दश्धेन्द्रियं वीर्यं परांऽपतत्। तथ्स्र सृद्धिरन् समंसर्पत्। तथ्स्र सृपारं सरसृत्वम्। अग्निनां देवेन प्रथमेऽह्न्ननु प्रायुङ्कः। सरस्वत्या वाचा द्वितीर्यं। स्वित्रा प्रंस्वेनं तृतीर्यं। पूष्णा पृश्भिश्चतुर्थे। बृह्स्पतिना ब्रह्मणा पश्चमे। इन्द्रेण देवेनं षृष्ठे। वर्रुणेन् स्वयां देवतंया सप्तमे॥१॥

सोमेन राज्ञां ऽष्ट्रमे। त्वष्ट्रां रूपेणं नव्मे। विष्णुंना यज्ञेनां ऽऽप्रोत्। यथ्स् रसृप्ो भवंन्ति। इन्द्रियमेव तद्वीर्यं यजंमान आप्नोति। पूर्वापूर्वा वेदिर्भवति। इन्द्रियस्यं वीर्यंस्यावंरुख्ये। पुरस्तां दुप्सदा र्रं सौम्येन प्रचंरति। सोमो वै रेतोधाः। रेतं एव तद्दंधाति। अन्त्ररा त्वाष्ट्रेणं। रेतं एव हितं त्वष्टां रूपाणि विकंरोति। उपरिष्टाद्वैष्ण्वेनं। यज्ञो वै विष्णुः। यज्ञ एवान्त्तः प्रतिं तिष्ठति॥२॥ स्प्रमे दंधाति पश्चं च॥

जामि वा एतत्कुंर्वन्ति। यथ्मद्यो दीक्षयंन्ति सद्यः सोमं क्रीणन्ति। पुण्डरिस्रजां प्रयंच्छत्यजांमित्वाय। अङ्गिरसः सुवर्गं लोकं यन्तिः। अपसु दीक्षात्पसी प्रावेशयन्। तत्पुण्डरीकमभवत्। यत्पुण्डरिस्रजां प्रयच्छंति। साक्षादेव दीक्षात्पसी अवंरुन्थे। दशभिवंथ्सत्रैः सोमं क्रीणाति। दशाक्षरा विराट्॥३॥

अन्नं विराट्। विराजैवान्नाद्यमवं रुन्धे। मुष्करा भविन्ति सेन्द्रत्वायं। दशपेयों भवित। अन्नाद्यस्यावंरुद्धे। शृतं ब्राँह्मणाः पिंबन्ति। शृतायुः पुरुषः शृतेन्द्रियः। आयुंष्येवेन्द्रिये प्रति तिष्ठति। सृप्तदशः स्तोत्रं भविति। सृप्तदशः प्रजापंतिः॥४॥

प्रजापंतेरास्यै। प्राकाशावध्वयंवे ददाति। प्रकाशमेवैनं गमयति। स्रजंमुद्गात्रे। व्येवास्मै वासयति। रुकार होत्रैं। आदित्यमेवास्मा उन्नयति। अर्थं प्रस्तोतृप्रतिहुर्तृभ्याम्। प्राजापत्यो वा अर्थः। प्रजापंतेरास्यै॥५॥

द्वादंश पष्टौहीर्ब्रह्मणें। आयुरेवावंरुन्थे। वृशां मैंत्रावरुणायं। राष्ट्रमेव वृश्यंकः। ऋष्भं ब्राह्मणाच्छुर्सिनें। राष्ट्रमेवेन्द्रिया- व्यंकः। वासंसी नेष्टापोतृभ्यांम्। पवित्रं एवास्यैते। स्थूरिं यवाचितमंच्छावाकायं। अन्तत एव वरुणमवं यजते॥६॥

अनङ्वाहंमग्रीधें। वहिर्वा अंनङ्वान्। वहिंरग्रीत्। वहिंनैव वहिं यज्ञस्यावंरुन्धे। इन्द्रंस्य सुषुवाणस्यं त्रेधेन्द्रियं वीर्यं परांऽपतत्। भृगुस्तृतीयमभवत्। श्रायन्तीयं तृतीयम्। सरंस्वती तृतींयम्। भार्गवो होतां भवति। श्रायन्तीयं ब्रह्मसामं भंवति। वारवन्तीयंमग्निष्टोमसामम्। सारस्वतीरपो गृंह्णाति। इन्द्रियस्यं वीर्यंस्यावंरुद्धे। श्रायन्तीयं ब्रह्मसामं भंवति। इन्द्रियमेवास्मिन्वीर्यर्५ श्रयति। वारवन्तीयंमग्निष्टोमसामम्। इन्द्रियमेवास्मिन्वीर्यं वारयति॥७॥

विराद्मजापंतिरश्वः प्रजापंतेरार्ध्यं यजते ब्रह्मसामं भवति सप्त चं॥————[२] ईश्वरो वा एष दिशोऽनून्मंदितोः। यं दिशोऽन् व्यास्थापयंन्ति। दिशामवेष्टयो भवन्ति। दिक्ष्वेंव प्रतिं तिष्ठत्यनुंन्मादाय। पश्चं देवतां यजित। पश्च दिशंः। दिक्ष्वेव प्रतिं तिष्ठति। हविषोंहविष इष्ट्वा बांर्हस्पत्यमभिघांरयति। यजमानदेवत्यों वै बृहस्पतिः। यजमानमेव तेजसा समर्धयति॥८॥

आदित्यां मृल्हां गुर्भिणीमा लंभते। मारुतीं पृश्चिं पष्टौहीम्। विशं चैवास्मैं राष्ट्रं चं समीचीं दधाति। आदित्यया पूर्वया प्रचंरति। मारुत्योत्तंरया। राष्ट्र एव विश्वमनुंबध्नाति। उचैरादित्याया आश्रावयति। उपार्शु मारुत्यै। तस्मौद्राष्ट्रं विशमतिंवदति। गर्भिण्यांदित्या भवति॥९॥

इन्द्रियं वै गर्भः। राष्ट्रमेवेन्द्रियाव्यंकः। अगुर्भा मांरुती। विश्वे मुरुतः। विश्वंमेव निरिन्द्रियामकः। देवासुराः संयंत्ता आसन्। ते देवा अश्विनौः पूषन्वाचः सृत्यः संन्निधायं। अनृतेनासुरान्भ्यंभवन्। तैऽश्विभ्यां पूष्णे पुरोडाश्ं द्वादंशकपालं निर्वपन्। ततो वै ते वाचः सत्यमवारुन्धत॥१०॥

यद्श्विभ्यां पूष्णे पुंरोडाश्ं द्वादंशकपालं निर्वपंति। अनृतेनेव भ्रातृंव्यानिभूयं। वाचः सत्यमवंरुन्धे। सरंस्वते सत्यवाचे च्रुम्। पूर्वमेवोदितम्। उत्तरेणाभि गृंणाति। स्वित्रे सत्यप्रंसवाय पुरोडाश्ं द्वादंशकपालं प्रसूत्यै। दूतान्प्रहिंणोति। आविदं एता भवन्ति। आविदंमेवेनं गमयन्ति। अथों दूतेभ्यं एव न छिंद्यते। तिसृधन्व॰ शुंष्कदृतिर्दक्षिणा समृद्धौ॥११॥

अर्ध्यति भ्वत्यरुन्धत् गुम्यन्ति द्वे चं॥———[३]

आग्नेयम्ष्टाकंपालं निर्वपति। तस्माच्छिशिरे कुरुपश्चालाः प्राश्चो यान्ति। सौम्यं चुरुम्। तस्मौद्धस्नतं व्यंवसायांदयन्ति। सावित्रं द्वादंशकपालम्। तस्मौत्पुरस्ताद्यवांनाः सवित्रा विरुन्धते। बार्हुस्पत्यं चुरुम्। सवित्रेव विरुध्यं। ब्रह्मणा यवानादंधते। त्वाष्ट्रमष्टाकंपालम्॥१२॥

रूपाण्येव तेनं कुर्वते। वैश्वान्तरं द्वादंशकपालम्। तस्मां ज्ञघ्नयं नैदांघे प्रत्यश्चंः कुरुपश्चाला यांन्ति। सारुस्वतं चरुं निर्वपति। तस्मांत्प्रावृष्टि सर्वा वाचों वदन्ति। पौष्णेन् व्यवंस्यन्ति। मैत्रेणं कृषन्ते। वारुणेन् विधृंता आसते। क्षेत्रपृत्येनं पाचयन्ते। आदित्येनादंधते॥१३॥

मासिमाँस्येतानि ह्वी १ षि निरुप्याणीत्यांहुः। तेनैवर्तून्प्रयुंङ्क इतिं। अथो खल्वांहुः। कः संवथ्सरं जीविष्यतीतिं। षडेव पूर्वेद्युर्निरुप्यांणि। षडुंत्तरेद्युः। तेनैवर्तून्प्रयुंङ्के। दक्षिणो रथवाहनवाहः पूर्वेषां दक्षिणा। उत्तर् उत्तरेषाम्। संवथ्सरस्यैवान्तौ युनक्ति। सुवर्गस्यं लोकस्य समंष्ट्री॥१४॥

त्वाष्ट्रमुष्टाकंपालं दधते युनुक्तग्रेकं च॥————[४]

इन्द्रंस्य सुषुवाणस्यं दश्धेन्द्रियं वीर्यं परांऽपतत्। स यत्प्रंथमं निरष्ठींवत्। तत्केलमभवत्। यद्वितीयम्। तद्वदंरम्। यत्तृतीयम्। तत्कर्कन्धुं। यन्नस्तः। स सि्र्हः। यदक्ष्यौः॥१५॥

स शाँदूलः। यत्कर्णयोः। स वृक्तः। य ऊर्ध्वः। स सोमः। याऽवांची। सा सुराँ। त्रयाः सक्तंवो भवन्ति। इन्द्रियस्यावंरुख्ये। त्रयाणि लोमांनि॥१६॥

त्विषिमेवावंरुन्थे। त्रयो ग्रहाँः। वीर्यमेवावंरुन्थे। नाम्नां दश्मी। नव वै पुरुषे प्राणाः। नाभिदंश्मी। प्राणा इंन्द्रियं वीर्यम्। प्राणानेवेन्द्रियं वीर्यं यजमान आत्मन्धेत्ते। सीसेन क्रीबाच्छष्पाणि क्रीणाति। न वा एतदयो न हिरंण्यम्॥१७॥

यथ्सीसम्। न स्त्री न पुमान्। यत्क्रीबः। न सोमो न सुराँ। यथ्सौत्रामणी समृंद्धौ। स्वाद्वीन्त्वां स्वादुनेत्यांह। सोमंमेवैनांं करोति। सोमोंऽस्यश्विभ्यां पच्यस्व सरंस्वत्यै पच्यस्वेन्द्रांय सुत्राम्णे पच्यस्वेत्यांह। एताभ्यो ह्येषा देवतांभ्यः पच्यंते। तिस्रः स॰सृष्टा वसति॥१८॥ तिस्रो हि रात्रीः क्रीतः सोमो वसंति। पुनातुं ते परिस्रुत्मिति यजुंषा पुनाति व्यावृंत्त्यै। प्वित्रेण पुनाति। प्वित्रेण हि सोमं पुनन्ति। वारेण शश्वंता तनेत्यांह। वारेण हि सोमं पुनन्ति। वायुः पूतः प्वित्रेणिति नैतयां पुनीयात्। व्यृंद्धा ह्यंषा। अतिप्वितस्यैतयां पुनीयात्। क्विद्देशःत्यनिरुक्तया प्राजाप्त्ययां गृह्णाति॥१९॥

अनिरुक्तः प्रजापंतिः। प्रजापंतेरास्यैं। एकंयुर्चा गृह्णाति। एक्थैव यजमाने वीर्यं दधाति। आश्विनं धूम्रमालंभते। अश्विनौ वै देवानां भिषजौं। ताभ्यांमेवास्मे भेषजं करोति। सारुस्वतं मेषम्। वाग्वे सर्रस्वती। वाचैवेनं भिषज्यति। ऐन्द्रमृषभः सैन्द्रत्वायं॥२०॥

अक्ष्योर्लोमांनि हिरंण्यं वसति गृह्णाति भिषज्यत्येकं च॥————[५]

यत्रिषु यूपेष्वालभेत। बृहिर्धाऽस्मादिन्द्रियं वीर्यं दध्यात्। भ्रातृंव्यमस्मै जनयेत्। एक्यूप आलंभते। एक्धैवास्मिनिन्द्रियं वीर्यं दधाति। नास्मै भ्रातृंव्यं जनयति। नैतेषां पशूनां पुंरोडाशां भवन्ति। ग्रहंपुरोडाशा ह्यंते। युव॰ सुरामंमिश्विनेतिं सर्वदेवृत्यें याज्यानुवाृक्यें भवतः। सर्वां एव देवताः प्रीणाति॥२१॥

ब्राह्मणं परिक्रीणीयादुच्छेषंणस्य पातारम्। ब्राह्मणो ह्याहुंत्या उच्छेषंणस्य पाता। यदिं ब्राह्मणं न विन्देत्। वल्मीक्वपायामवं नयेत्। सैव ततः प्रायंश्चित्तिः। यद्वै सौत्रामण्ये व्यृद्धम्। तदंस्यै समृद्धम्। नानादेवत्याः पृशवंश्च पुरोडाशांश्च भवन्ति समृद्धै। ऐन्द्रः पंशूनामृत्तमो भवति। ऐन्द्रः पुरोडाशांनां प्रथमः॥२२॥

इन्द्रिये पुवास्मैं स्मीचीं दधाति। पुरस्तांदनूयाजानीं पुरोडाशैः प्रचरित। पुशवो वै पुरोडाशौः। पुशूनेवावं रुन्धे। पेन्द्रमेकांदशकपालुं निर्वपिति। इन्द्रियमेवावं रुन्धे। सावित्रं द्वादंशकपालुं प्रसूत्ये। वारुणं दर्शकपालम्। अन्तत एव वर्रणमवं यजते। वर्डवा दक्षिणा॥२३॥

उत वा एषाऽश्वर्थं सूते। उताऽश्वंतरम्। उत सोमं उत सुराँ। यथ्सौँत्रामणी समृद्धे। बार्ह्स्पत्यं पृशुं चंतुर्थमंतिपवितस्या लंभते। ब्रह्म वै देवानां बृह्स्पतिः। ब्रह्मणैव यज्ञस्य व्यृद्धमिपं वपति। पुरोडाशंवानेष पृशुर्भविति। न ह्यंतस्य ग्रहं गृह्णन्तिं। सोमंप्रतीकाः पितरस्तृण्णुतेतिं शतातृण्णाया ५ समवंनयति॥२४॥

श्वायुः पुरुषः श्वतिन्द्रियः। आयुष्येवेन्द्रिये प्रतिं तिष्ठति। दक्षिणेऽग्नौ जुंहोति। पापवस्यसस्य व्यावृत्त्यै। हिरंण्यमन्त्रा धारयति। पूतामेवैनां जुहोति। श्वतमानं भवति। श्वतायुः पुरुषः श्वतिन्द्रियः। आयुंष्येवेन्द्रिये प्रतिं तिष्ठति। यत्रैव श्वतातृण्णां धारयंति॥२५॥

तिन्नदंधाति प्रतिष्ठित्ये। पितृन् वा एतस्यैन्द्रियं वीर्यं गच्छति। य सोमोऽति पवते। पितृणां यौज्यानुवाक्यांभिरुपं तिष्ठते। यदेवास्यं पितृनिन्द्रियं वीर्यं गच्छति। तदेवावं रुन्थे। तिस्भिरुपं तिष्ठते। तृतीये वा इतो लोके पितरंः। तानेव प्रीणाति। अथो त्रीणि वै यज्ञस्यैन्द्रियाणि। अध्वर्युर्होतौ ब्रह्मा। त उपंतिष्ठन्ते। यान्येव यज्ञस्यैन्द्रियाणि। तैरेवास्मै भेषजं करोति॥२६॥

प्रीणाति प्रथमो दक्षिणा समर्वनयति धारयंतीन्द्रियाणि चत्वारिं च॥————[६]

अग्निष्टोममग्र आहंरति। यज्ञमुखं वा अंग्निष्टोमः। यज्ञमुखमेवारभ्यं सुवमा क्रमते। अथैषोऽभिषेचनीयंश्चतु- स्त्रिष्शपंवमानो भवति। त्रयंस्त्रिष्शुद्धै देवताः। ता एवाऽऽप्नोति। प्रजापंतिश्चतुस्त्रिष्शः। तमेवाऽऽप्नोति। स्थार एष स्तोमानामयंथापूर्वम्। यद्विषंमाः स्तोमाः॥२७॥

पुतावान् वै यज्ञः। यावान्पवंमानाः। अन्तः श्लेषंणं त्वा अन्यत्। यथ्समाः पवंमानाः। तेनाऽसर्श्वारः। तेनं यथापूर्वम्। आत्मनेवाग्निष्टोमेनुर्भ्नोति। आत्मना पुण्यो भवति। प्रजा वा उक्थानि। पृश्ववं उक्थानि। यदुक्थ्यो भवत्यनु सन्तंत्त्यै॥२८॥ स्तोमाः पृश्ववं उक्थाने वा————[७]

उपं त्वा जामयो गिर् इतिं प्रतिपद्भंवति। वाग्वे वायुः। वाच एवेषोऽभिषेकः। सर्वासामेव प्रजानारं सूयते। सर्वा एनं प्रजा राजेतिं वदन्ति। एतमु त्यन्दश् क्षिप् इत्याह। आदित्या वै प्रजाः। प्रजानांमेवेतेनं सूयते। यन्ति वा एते यंज्ञमुखात्। ये सम्भार्या अक्रन्॥२९॥

यदाह् पर्वस्व वाचो अग्निय इति। तेनैव यंज्ञमुखान्नयंन्ति। अनुष्टुक्प्रथमा भवति। अनुष्टुगुंत्तमा। वाग्वा अनुष्टुक्। वाचैव प्रयन्ति। वाचोद्यंन्ति। उद्वंतीर्भवन्ति। उद्वद्वा अनुष्टुभों रूपम्। आनुष्टुभो राज्नन्यः॥३०॥ तस्मादुद्वंतीर्भवन्ति। सौर्यंनुष्टुगुंत्तमा भंवति। सुवर्गस्यं लोकस्य सन्तंत्यै। यो वै स्वादेतिं। नैनर्ं स्व उपनमित। यः सामंभ्य एतिं। पापीयान्थ्सुषुवाणो भंवति। एतानि खलु वै सामानि। यत्पृष्ठानिं। यत्पृष्ठानि भवन्ति॥३१॥

तैर्व स्वान्नैतिं। यानिं देवराजाना् सामानि। तैर्मुष्मिंश्लोक ऋंध्रोति। यानिं मनुष्यराजाना् सामानि। तैर्स्मिंश्लोक ऋंध्रोति। उभयोर्व लोकयोर् ऋध्रोति। देवलोके चं मनुष्यलोके चं। एकविश्शोऽभिषेचनीयंस्योत्तमो भवति। एकविश्शः केशवपनीयंस्य प्रथमः। सप्तदशो दंशपेयंः॥३२॥

विड्वा एंकविश्वाः। राष्ट्रश्य संप्तद्वाः। विश्रं एवैतन्मध्यतींऽभिषिंच्यते। तस्माद्वा एष विश्रां प्रियः। विश्रो हि
मध्यतोंऽभिषिच्यतें। यद्वा एंनमदो दिशोऽनुं व्यास्थापयंन्ति।
तथ्सुंवर्गं लोकम्भ्या रोहिति। यदिमं लोकं न प्रत्यवरोहेंत्।
अतिज्ञनं वेयात्। उद्वां माद्येत्। यदेष प्रतीचीनः स्तोमो
भवंति। इममेव तेनं लोकं प्रत्यवंरोहित। अथो अस्मिन्नेव
लोके प्रति तिष्ठत्यनुंन्मादाय॥३३॥

अक्रंत्राजुन्यों भवंन्ति दश्पेयों माद्येत्रीणि च॥_____[८]

ड्यं वै रंज्ता। असौ हरिणी। यद्रुक्मौ भवंतः। आभ्यामेवैनंमुभ्यतः परिं गृह्णाति। वर्रुणस्य वा अभिष्च्यमांनस्यापंः। इन्द्रियं वीर्यं निरंप्रन्। तथ्सुवर्ण्ष् हिरंण्यमभवत्। यद्रुक्ममंन्तर्दधांति। इन्द्रियस्यं वीर्यस्यानिर्घाताय। शतमांनो भवति शतक्षरः। शतायुः पुरुषः शतेन्द्रियः। आयुंष्येवेन्द्रिये प्रतिं तिष्ठति। आयुर्वे हिरंण्यम्। आयुष्यां पुवैनंमभ्यतिं क्षरन्ति। तेजो वे हिरंण्यम्। तेज्रस्यां पुवैनंमभ्यतिं क्षरन्ति। वर्चो वे हिरंण्यम्। वर्चस्यां पुवैनंमभ्यतिं क्षरन्ति॥३४॥

शृतक्षंरोऽष्टौ चं॥———[९]

अप्रीतिष्ठितो वा एष इत्यांहुः। यो राजसूर्येन यजंत इति। यदा वा एष एतेन द्विरात्रेण यजंते। अर्थ प्रतिष्ठा। अर्थ संवथ्सरमाप्नोति। यावंन्ति संवथ्सरस्यांहोरात्राणि। तावंतीरेतस्यं स्तोत्रीयाः। अहोरात्रेष्वेव प्रतिं तिष्ठति। अग्निष्टोमः पूर्वमहंभवति। अतिरात्र उत्तरम्॥३५॥

नानैवाहोरात्रयोः प्रति तिष्ठति। पौर्णमास्यां पूर्वमहंभवित। व्यष्टकायामुत्तरम्। नानैवार्थमासयोः प्रति तिष्ठति।

अमावास्यांयां पूर्वमहंर्भवति। उद्दृष्ट् उत्तंरम्। नानैव मासंयोः प्रति तिष्ठति। अथो खलुं। ये एव संमानपक्षे पुण्याहे स्याताम्। तयोः कार्यं प्रतिष्ठित्यै॥३६॥

अपृश्व्यो द्विरात्र इत्यांहुः। द्वे ह्येते छन्दंसी।
गायत्रं च त्रेष्टुंभं च। जगतीमन्तर्यन्ति। न तेन जगती
कृतत्यांहुः। यदेनान्तृतीयसवने कुर्वन्तीति। यदा वा
पृषाऽहीनस्याहुर्भजते। साह्रस्यं वा सर्वनम्। अथैव जगती
कृता। अथं पश्व्यः। व्युष्टिर्वा एष द्विरात्रः। य एवं
विद्वान्द्विरात्रेण यजते। व्येवास्मां उच्छति। अथो तमं एवापं
हते। अग्निष्टोममंन्तृत आ हंरति। अग्निः सर्वा देवताः।
देवतांस्वेव प्रति तिष्ठति॥३७॥

उत्तरं प्रतिष्ठित्यै पश्रव्यः सप्त चं॥_____[१०]

वर्रणस्य जामि वा ईंश्वर आंग्नेयमिन्द्रंस्य यत्रिष्वंग्निष्टोममुपं त्वेयं वै रंजुताऽप्रंतिष्ठितो

दर्श॥१०॥

वर्रुणस्य यदिश्विभ्यां यित्रुषु तस्मादुद्वंतीः सप्तित्रिर्श्शत्॥३७॥

वरुंणस्य प्रतिं तिष्ठति॥

हरिंः ओम्॥

अष्टमः प्रश्नः 14

॥इति श्रीकृष्णयजुर्वेदीयतैत्तिरीयब्राह्मणे प्रथमाष्टके अष्टमः प्रपाठकः समाप्तः॥

This PDF was downloaded from $\label{eq:pdf} \text{http://stotrasamhita.github.io.}$

 ${\sf GitHub: \ http://stotrasamhita.github.io \ | \ http://github.com/stotrasamhita}$

Credits: http://stotrasamhita.github.io/about/